

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9So/91/2013
Identifikačné číslo spisu:	7011200944
Dátum vydania rozhodnutia:	24.09.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:7011200944.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Jany Henčekovej, PhD., v právnej veci navrhovateľky X., bytom W., zastúpenej JUDr. Alicou Petrovskou Homzovou, advokátkou so sídlom Moyzesova 46, Košice, proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o výplatu predčasného starobného dôchodku, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. apríla 2013, č. k. 4Sd/38/2011-23, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 29. apríla 2013, č. k. 4Sd/38/2011-23, **p o t v r d z u j e**.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom z 29. apríla 2013, č. k. 4Sd/38/2011-23, potvrdil rozhodnutie odporkyne číslo XXX XXX XXXX z 29. septembra 2011, ktorým odporkyňa podľa § 293bt ods. 3 a § 112 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 543/2010 Z. z. (ďalej len „zákon“) a čl. 5 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „nariadenia“) zastavila navrhovateľke výplatu predčasného starobného dôchodku od 24. novembra 2011.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že rozhodnutím odporkyne z 18. októbra 2010 bol navrhovateľke priznaný predčasný starobný dôchodok od 27. augusta 2010. Vzhľadom na to, že navrhovateľka bola naďalej dôchodkovo poistená na území Rakúskej republiky, v zmysle ustanovenia § 293bt ods. 3 zákona jej nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikol od 24. marca 2011. Krajský súd dospel k záveru, že skutočnosť, že navrhovateľka bola dôchodkovo poistená ako samostatne zárobkovo činná osoba v Rakúskej republike, treba posudzovať v zmysle čl. 5 písm. b) nariadenia, t. j. prihliadať na túto skutočnosť ako keby bola navrhovateľka dôchodkovo poistená na území Slovenskej republiky. Navrhovateľke bola výplata predčasného starobného dôchodku zastavená napadnutým rozhodnutím v súlade s ustanovením § 112 ods. 6 zákona od 24. novembra 2011, teda od

nasledujúceho dňa po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré sa už predčasný starobný dôchodok vyplatil. Z toho dôvodu krajský súd napadnuté rozhodnutie odporkyne potvrdil.

Proti rozsudku podala včas odvolanie navrhovateľka. Rozsudok považovala za nesprávny z dôvodu, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Podľa jej názoru na posúdenie trvania nároku navrhovateľky na výplatu predčasného starobného dôchodku nebolo namieste aplikovať nariadenie a aplikovaním a interpretovaním zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení došlo k porušeniu navrhovateľkinho základného práva na voľný pohyb osôb garantovaného v Zmluve o EÚ. Namietala, že odôvodnenie rozsudku je nepresvedčivé a neobsahuje dostatok dôvodov, ktoré by spoľahlivo umožnili identifikovať, akými úvahami sa krajský súd riadil pri rozhodovaní vo veci samej. Navrhla, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že zruší rozhodnutie odporkyne a prizná navrhovateľke náhradu trov konania.

Odporkyňa dôvody uvedené v odvolaní navrhovateľky nepovažovala za opodstatnené, trvala na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia a navrhla rozsudok krajského súdu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s O.s.p. v spojení s § 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods.2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľky nie je dôvodné.

Predmetom preskúmania bola zákonnosť rozhodnutia odporkyne o zastavení výplaty predčasného starobného dôchodku.

Podľa § 112 ods. 4 a 6 zákona o sociálnom poistení výplata dávky sa zastaví, uvoľní alebo sa dávka vypláca v nižšej sume alebo vo vyššej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na výplatu dávky. Dávka sa odníme, zníži alebo jej výplata sa zastaví odo dňa nasledujúceho po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré sa dávka už vyplátila.

Podľa § 293bt ods. 3 zákona ak poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok podľa zákona účinného do 31. decembra 2010, nedovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2011, je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba k 31. decembru 2010 a toto dôchodkové poistenie trvá po 28. februári 2011, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká od najbližšej splátky predčasného starobného dôchodku splatnej po 28. februári 2011. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku poistenca uvedeného v prvej vete sa posudzuje a jeho suma sa určuje za obdobie do najbližšej splátky dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného do 31. decembra 2010 a za obdobie po najbližšej splátke dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného od 1. januára 2011.

Z obsahu administratívneho spisu mal odvolací súd za preukázané, že navrhovateľke nárok na predčasný starobný dôchodok a jeho výplatu vznikol pred 1. januárom 2011, pričom do 28. februára 2011 nedovŕšila dôchodkový vek k 31. decembru 2010 bola povinne dôchodkovo poistená a jej dôchodkové poistenie trvalo aj po 28. februári 2011, a preto nespĺňala podmienky pre nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od splátky dôchodku splatnej po 28. februári 2011.

Navrhovateľka namietala, že nebola dôchodkovo poistená na území Slovenskej republiky ani ako zamestnanec, ani ako samostatne zárobkovo činná osoba, a nie je na Slovensku registrovaná u príslušného správcu dane a preto nemala odporkyňa aplikovať v danej veci nariadenie č. 883/2004.

Podľa čl. 1 písm. a) a b) nariadenia "činnosť ako zamestnanec" znamená každú činnosť alebo rovnocennú situáciu, ktorá sa za takú považuje na účely právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom takáto činnosť alebo rovnocenná situácia existuje; a "činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba" znamená každú činnosť alebo rovnocennú situáciu, ktorá sa za takú považuje na účely právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom takáto činnosť alebo rovnocenná situácia existuje.

Podľa čl. 2 bod 1 nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

Podľa čl. 5 nariadenia pokiaľ nie je v tomto nariadení ustanovené inak a vzhľadom na osobitné vykonávacie ustanovenia, platí toto:

- a) ak podľa právnych predpisov príslušného členského štátu má poskytnutie dávok sociálneho zabezpečenia a iného príjmu určité právne účinky, príslušné ustanovenia takýchto právnych predpisov sa uplatňujú tiež na poskytnutie rovnocenných dávok získaných podľa právnych predpisov iného členského štátu, alebo na príjem získaný v inom členskom štáte;
- b) ak sú podľa právnych predpisov príslušného členského štátu právne účinky prisúdené výskytom určitých faktov alebo udalostí, takýto členský štát zohľadní podobné fakty alebo udalosti, ktoré sa vyskytli v ktoromkoľvek členskom štáte, ako keby sa stali na jeho vlastnom území.

Z uvedených ustanovení vyplýva, že činnosť zamestnanca alebo činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby vykonávaná v inom štáte sa za takú považuje na účely právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom takáto činnosť alebo rovnocenná situácia existuje a ak podľa právnych predpisov príslušného členského štátu má poskytnutie dávok sociálneho zabezpečenia a iného príjmu určité právne účinky, uplatňujú sa tiež, ak podľa právnych predpisov príslušného členského štátu má poskytnutie dávok sociálneho zabezpečenia a iného príjmu určité právne účinky; to znamená, že na účely ustanovenia § 293bt zákona sa za zamestnanie, resp. samostatne zárobkovú činnosť podľa právnych predpisov Slovenskej republiky považuje aj zamestnanie, resp. samostatne zárobkovú činnosť vykonávanú v inom členskom štáte Európskej únie a dôchodkové poistenie z tohto titulu.

Súlad ustanovenia § 293bt zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 543/2010 Z. z. s Ústavou Slovenskej bol predmetom posudzovania na Ústavnom súde.

Ústavný súd v náleze sp. zn. PL.ÚS 96/2011-83 z 28. novembra 2012 zamietol návrh skupiny poslancov na vyslovenie nesúladu uvedeného ustanovenia s ústavou. V odôvodnení nálezu okrem iného uviedol:

„V posudzovanom prípade možno vyvodiť zámer zákonodarcu riešiť nedostatok zdrojov na financovanie systému dôchodkového poistenia a zabezpečenie stabilizácie základného fondu dôchodkového poistenia v rámci práva štátu rozhodnúť o forme organizácie dôchodkového poistenia. Sledovaný zámer je podľa názoru ústavného súdu racionálne previazaný s filozofiou vylúčenia súbehu príjmu z pracovnej činnosti a predčasného starobného dôchodku ako osobitne poskytovanej dávky. Tento súbeh nekorešpondoval s cieľom zabezpečenia občana náhradným plnením osobitnou dávkou predčasného dôchodku v prípade straty schopnosti vlastnými silami zabezpečovať zdroje príjmom zo zamestnania. Z toho pohľadu je posudzovaná úprava podľa názoru ústavného súdu racionálne previazaná s legitímnym cieľom a jej zásah do legitímnych očakávaní dotknutých subjektov možno posúdiť ako ústavne akceptovateľný. Zákonodarca ponechal nárok na dávku a zákonom vylúčil iba nárok na jej výplatu, čím sa zachovala garancia možnosti obnovenia výplaty po odpadnutí prekážky jej vyplácania“. K otázke, či napadnutá právna úprava nezasiahla drasticky do legitímnych očakávaní oprávnených subjektov, ústavný súd dodal, že „sociálne práva uvedené v ústavnom texte sú značne ekonomicky a politicky podmienené. Z ich povahy a v zmysle tradičného ústavného práva vyplýva značný priestor pre zákonodarcu na úpravu hlavne plnení uhrádzaných zo štátneho rozpočtu, pričom však ultimatívnym limitom uváženia zákonodarcu je ľudská dôstojnosť v jej sociálnom kontexte. Z tohto pohľadu sa ani zásada legitímneho očakávania nedá interpretovať tak, aby znemožnila prijatie a aplikáciu novej právnej úpravy na následky vyplývajúce z právnych skutočností, ktoré vznikli v období účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy. Všeobecne sa akceptuje, že nová právna úprava, ktorá negatívnym spôsobom zasiahne do právneho (skutkového) postavenia dotknutých subjektov, sa nepovažuje za retroaktívnu, ak nebola nepredvídateľná. V predmetnej veci sa tak podľa názoru ústavného súdu nestalo. Zo strany štátu ide o legislatívne opatrenie, ktoré rešpektovalo ústavné limity obmedzenia základných práva slobôd, nepopierajúce jeho podstatu a zmysel“.

Ako vyplýva z nálezu ústavného súdu, námietka navrhovateľky, že krajský súd bol povinný vykladať právne predpisy priaznivejším výkladom, ktorý navrhovateľke umožní realizáciu jej Ústavou garantovaného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu nie je dôvodná. Po ukončení dôchodkového poistenia, resp. v prípade navrhovateľky dovŕšením dôchodkového veku vznikol jej znovu nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku (rozhodnutím odporkyne číslo XXX XX XXXXX zo dňa 13. júla 2012, bola navrhovateľke uvoľnená výplata starobného dôchodku od 4. mája 2012, nakoľko uvedeným dňom dovŕšila dôchodkový vek).

Aj odvolací súd preto rozhodnutie odporkyne považoval za súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 O.s.p. tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal, pretože navrhovateľka v odvolacom konaní nebola úspešná a odporkyni zákon priznanie náhrady trov konania neumožňuje.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.